

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 10 (764)

Субота, 4 сакавіка 1950 года

Цана 50 кап.

З пачуццём бязмежнай удзячнасці вялікаму Сталіну сустрэў савецкі народ Пастанову Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) аб новым зніжэнні дзяржаўных рознічных цэн на харчовыя і прамы- словыя тавары.

Сталінскія клопаты аб добрабыце народа

Надаўна апублікавана Пастанова Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) аб новым зніжэнні дзяржаўных рознічных цэн на харчовыя і прамысловыя тавары. Трэцяе па ліку зніжэнне цэн пасля вайны — гэта яшчэ адно важнейшае дзяржаўнае мерапрыемства, накіраванае на далапешанне добрабыту савецкіх людзей.

Як вядома, у канцы 1947 года ў нас была праведзена грашовай рэформа і адна картанай сістэмы на харчовыя і прамысловыя тавары. Разам з гэтым і рознічныя цэны былі значна зніжаны. У выніку насельніцтва нашай краіны на працягу толькі аднаго года выйграла каля 86 мільярдаў рублёў. Другое зніжэнне, ажыццэленае ў сакавіку 1949 года, дало насельніцтву далатковы выйгрыш, роўны амаль што 71 мільярду рублёў.

«Совет Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) лічаць, — сказана ў Пастанове ад 28 лютага г. г., — што ў выніку новага зніжэння цэн у дзяржаўным гандлі насельніцтва выйграе па разліку на год не менш 80 мільярдаў рублёў.

Апрача таго, з прычыны таго, што пад уплывам зніжэння цэн у дзяржаўным гандлі адбудзецца прыблізна такое-ж зніжэнне цэн на калгасным рынку і ў кааператывным гандлі, насельніцтва атрымае далатковы выйгрыш не менш 30 мільярдаў рублёў.

Значыцца, агульны выйгрыш насельніцтва ад новага зніжэння цэн складзе не менш 110 мільярдаў рублёў.

Гэтыя факты яшчэ і яшчэ раз сведчаць аб несакрушальнай жыццёвай сіле савецкага ладу, аб велізарных перавагах сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі. Яны гавораць аб тым, што сталінскія клопаты камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы аб павышэнні матэрыяльнага добрабыту і культуры ўзроўню працоўных з'яўляюцца законам развіцця сацыялістычнага грамадства.

«Наша рэвалюцыя, — указвае таварыш Сталін, — з'яўляецца адзінай, якая не толькі разбіла кайданы капіталізма і дала народу свабоду, але паспела яшчэ даць народу матэрыяльныя ўмовы для зможнага жыцця. У гэтым сіла і неперажывальнасць нашай рэвалюцыі».

Іакая капіталістычная краіна зрабіла хоць сотую долю таго, што зрабіла наша дзяржава ў галіне палепшання добрабыту насельніцтва? Такой краіны няма і не можа быць у капіталістычным свеце. У краінах капіталізма, у тым ліку і ў ЗША, напрыклад, ўладак вытворчасці, павялічваюцца хаос і няўтвараемасць у заўтрашнім дні, расце армія беспрацоўных. Паводле падлікаў, зробленых у ЗША, кожны семы жыхар амерыканскага горада гадае. Каля двух трэці часта фермераў каля насельніцтва не могуць дабіцца нармальнага жыццявага ўзроўню, а 10 мільянаў сельскага насельніцтва жыве ў цяжкай пастацы. Нават паводле наўмысна памешаных дадзеных афіцыйнай статыстыкі, рознічныя цэны на прадукты ўзрастаюць у параўнанні з даваенным узроўнем: у ЗША — амаль у тры разы, у Англіі — два, а ў Францыі і ў Італіі ў некалькі дзесяткаў разоў.

У той-жа час прыбыткі імперыялістыў дасягнулі небывалых мемеру і прадаўжаюць узрастаць. Дыспрапанія амерыканскія фашысты, імперыялістычныя магнаты і іншыя капіталістычныя краіны, які вымры вымагваюць з працоўных усю кроў, выцігваюць усю сок, абяздоўваюць працоўных, заганяючы іх у голад, холад, галечу.

Толькі на нашай зямлі, толькі пад нашым сонцам паслядоўна і няўхільна павышаецца жыццёвы ўзровень народных мас.

«Няма сумнення, — гаворыцца далей у Пастанове, — што ў выніку новага зніжэння цэн:

- 1) зноў значна ўзнімаецца пакупная сіла рубля;
- 2) яшчэ больш палепшыцца курс савецкага рубля ў параўнанні з курсам замежных валют».

У той час, калі ў краінах капіталізма з кожным днём усё больш і больш зніжаецца курс валюты, калі ў маршалізаваных краінах адбываецца інфляцыя і дэвальвацыя валюты, у краіне сацыялізма ўсё больш умацоўваецца савецкі рубель, павышаецца яго пакупная здольнасць і павышаецца яго курс у адносінах да замежных валют.

Яшчэ не так даўно амерыканскі далар быў такой грашовай адзінкай, з якую не

магла спаборнічаць па пакупной здольнасці ніякая іншая адзінка. Цяпер гэта скончылася. Узростаючае павышэнне цэн у ЗША на прадметы масавага ўжытку і на гэтай аснове інфляцыя прывялі да істотнага зніжэння пакупной здольнасці далара. А наш савецкі рубель, які прайшоў усё выпрабаванні, узрос цяпер, яго пакупная здольнасць стала вышэй яго афіцыйнага курса. Няма чаго нам раўняцца на далар! Няхай на яго раўняюцца ўрады маршалізаваных краін, калі яны рышкі кінуць свае народы ў бядоце, утагаванае для іх амерыканскімі фашыстамі!

Вось чаму Савецкі Урад вырашыў: «Спыніць з 1 сакавіка 1950 года вызначэнне курсу рубля ў адносінах да замежных валют на базе далара і перавесці на больш устойліваю, асагу ў аснове, у адпаведнасці з залатым утрыманнем рубля».

З велізарным задавальненнем і не выказанай радасцю сустрэў наш народ чарговую важнейшую мерапрыемства партыі і Савецкага Урада па павышэнню жыццёвага ўзроўню людзей. Яны натхняюць усіх нас на новыя працоўныя поспехі, выклікаюць імкненне працаваць яшчэ лепш, яшчэ з большым поспехам. Гэтыя добрыя імкненні ўзмацняюцца яшчэ і таму, што ў гэтым годзе Пастанова Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) супала з падрыхтоўкай выбараў у Вярхоўны Совет ССРСР. Нядаўна савецкія людзі працягалі гістарычны Зварот Цэнтральнага Камітэта Усесаюзнай Камуністычнай партыі (большэвіцкай) да ўсіх выбаршчыкаў, рабочых і работніц, сялян і сялянак, да воінаў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога флота, да савецкай інтэлігенцыі. І разам з усімі іншымі словамі Зварота у памяці людзей заўсёды застаюцца наступныя:

«Камуністычная партыя і надалей будзе змагацца за павышэнне матэрыяльнага ўзроўню жыцця савецкага народа. Іна будзе дамагацца далейшага росту нацыянальнага прыбытку ССРСР, павышэння рэальнай заробатнай платы рабочых і служачых, далейшага зніжэння цэн на тавары масавага ўжытку на аснове павышэння прадукцыйнасці працы і зніжэння сабекошту прадукцыі. Партыя ставіць перад сабой задачу і далей пашыраць жыллёвае будаўніцтва, штодзённую клясацыя аб добраўпарадкаванні гарадоў і сёл, палепшэнні работніц школ і бальніц, дзіцячых, камунальна-бытавых і культурных устаноў».

Гадуючы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, выбаршчыкі будуць галасаваць за далейшы ўздым матэрыяльнага добрабыту нашага народа, за яшчэ больш шчаслівае, зможнае і культурнае жыццё савецкіх людзей».

Ніхто ў свеце не зробіць так многа для ўсеагульнага добрабыту народа, для радасці і шчасця працоўных, як наша слаўная камуністычная партыя. Вось чаму савецкія людзі так бязмежна любяць сваю камуністычную партыю, свайго вялікага правадчыка таварыша Сталіна. Вось чаму яны з радасным хваляваннем чакаюць дня выбараў, каб аддаць свае галасы за сталінскі блок камуністаў і беспартыйных.

У адказ на новыя клопаты партыі і урада аб росце добрабыту працоўных нашы людзі гавораць:

— Шчырае дзякуй табе, наша партыя, наш родны Савецкі Урад. Нізі паклон табе, дарогі правадчык — таварыш Сталін!

На пімаціх мітынгах, прысвечаных Пастанове Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б), так гаварылі рабочыя прадпрыемстваў нашай рэспублікі, калгаснікі, служачыя, дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва.

У адказ на гэта новае выражэнне сталінскіх клопатаў аб народе савецкіх людзей яшчэ больш памножаць свае працоўныя намаганні ў барацьбе за дэмакратычнае выкаванне плана пасляваеннай пяцігодкі, за новыя поспехі на ўсіх участках будаўніцтва камунізма. Да гэтага гатовы мільёны рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцаў савецкай краіны. Да гэтага гатовы і мы, савецкія пісьменнікі і дзеячы мастацтва.

У знак вялікай удзячнасці і адданасці нашай партыі і Ураду, мы будзем пісаць новыя творы, варны нашага народа, варты сталінскай эпохі. Раскажам усюму свету пра нашых пулоўных людзей, якія пад вадцёўствам Сталіна ідуць да новых і новых перамог, да камунізма.

Работнікі мастацтва выказваюць гарачую любоў і адданасць тварцу народнага шчасця роднаму Сталіну

Будзем жыць яшчэ весялей

З пачуццём глыбокай удзячнасці таварышу Сталіну сустрэлі артысты і музыканты Беларускай дзяржаўнай філармоніі Пастанову Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) аб новым зніжэнні цэн на харчовыя і прамысловыя тавары. Сакратар партыйнай арганізацыі тав. С. Навіцкі, адрываючы мітынг, сказаў:

— Мы ганарымся поспехамі і дасягненнямі нашай краіны. На нашых вачах аднаўляецца беларуская сталіна. З'яўляюцца прыгожыя будыні, якіх не было да вайны, расце новы пулоўны горад. Мы будзем жыць яшчэ лепш, яшчэ весялей, таму што аб нас клопацца партыя большэвіцкая, аб добрабыце нашага народа клопацца вялікі Сталін.

— Толькі савецкая ўлада, — сказаў прыблест М. Шчэрба, — адрывала перад намі шлях да шчаслівага і зможнага жыцця. Дзякуй роднаму Сталіну за бацькоўскія клопаты аб нас, артыстах, аб усіх савецкіх людзях. Лепшым адказам на клопаты партыі і ўрада аб савецкіх людзях будзе наша далейшая плённая праца на карысць народа.

— Мы, — сказаў артыст Н. Калінін, — а вялікім хваляваннем праслухалі рашэнне партыі і ўрада аб новым зніжэнні дзяржаўных рознічных цэн на харчовыя і прамысловыя тавары. Кожнае слова гэтага гістарычнага дакумента радуе сэрцы савецкіх людзей. У той час, калі ў капіталістычных краінах усё больш зніжаецца жыццёвы ўзровень працоўных, расце беспрацоўе і жабрацтва, у нашай краіне жыццё працоўных усё больш палепшаецца. Вялікае дзякуй камуністычнай партыі, нашаму геніяльнаму правадчыку таварышу Сталіну за бацькоўскія клопаты аб добрабыце народа.

У часе таварыша Сталіна гучаць бурныя апладысмента.

З прамовамі на мітынг выступілі таксама артысты Н. Бака і А. Шапіра.

Ад усяго сэрца вялікае дзякуй правадыру

Як толькі па радыё была перададзена Пастанова Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) аб новым зніжэнні цэн на харчовыя і прамысловыя тавары, у Мінскім тэатральным інстытуце адбыўся шматлюдны мітынг. Першае слова бярэ студэнтка трэцяга курса М. Міцкевіч. Яна гаворыць:

— Наша партыя і Савецкі Урад знайшлі магчымым у трэці раз зменшыць цэны на харчовыя і прамысловыя тавары. Гэта сведчыць аб далейшым уздыме нашай сацыялістычнай эканомікі, аб новых працоўных дасягненнях савецкіх людзей.

Затым выступілі лепшыя студэнты інстытута Г. Тарасевіч, Р. Проіна і іншыя.

Усе яны шчыра выказваюць глыбокую удзячнасць Савецкаму Ураду, большэвіцкай партыі, вялікаму Сталіну за нястомныя клопаты аб матэрыяльным добрабыце народа.

— Сёння ў нас вялікая радасць, — гаворыць студэнт П. Пінігіна. — Гэту радасць даў нам родны Сталін. Бацькоўскія клопаты правадчыка мы адчуваем штодзённа. Жыццё савецкіх людзей з кожным годам робіцца больш шчаслівым і зможным. У адказ на вялікія клопаты мы запэўнім нашы большэвіцкую партыю, урад, мудрага Сталіна, што ўсю сваю энэргію, сілу, здольнасці аддадзім на тое, каб яшчэ лепш расквітнела наша магучая Радзіма.

Мудрая пастанова

Студэнты і выкладчыкі мастацкага вучылішча з захапленнем сустрэлі Пастанову Савета Міністраў ССРСР і ЦК ВКП(б) аб новым зніжэнні дзяржаўных рознічных цэн на харчовыя і прамысловыя тавары, пастанову, якая сведчыць аб вялікіх клопатах партыі і ўрада ў справе павышэння добрабыту савецкага народа.

Першага сакавіка адбыўся мітынг студэнтаў і выкладчыкаў вучылішча. Слова бярэ студэнт І. Стасевіч.

— Мудрае пастанова партыі і ўрада, — гаворыць ён, — паслужыць далейшаму культурнаму і гаспадарчаму ўмацаванню нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы,

палепшэнню добрабыта савецкіх людзей.

Студэнт К. Волкаў у сваёй прамове сказаў, што ў адказ на гэтыя вялікія клопаты партыі і роднага Сталіна аб палепшэнні жыццёвага ўзроўню нашай краіны студэнты прыкладуць усё свае намаганні, каб яшчэ вышэй узняць якасць вучобы.

На мітынг таксама выступілі дырэктар вучылішча І. Краснеўскі, загадчык навуцкай часткі вучылішча Л. Лейтман, старшыня прафкома Н. Куйчык. Яны адзначылі, што зніжэнне дзяржаўных рознічных цэн з'яўляецца новым доказам сілы і моцы савецкага ладу, мудрасці нашай партыі і нашага ўрада.

Таварышу Варашылаву

Сонал бястрышны, крылаты,
Сын нашай слаўнай Радзімы,
Нашым ізноў дэпутатам,
Будзеш ты, маршал любімы.

Сёння нам шчасна жывецца,
Больш нам нядолі не ведаць.
Прасім ад шчырага сэрца
Нашу краіну наведваць.

Працяй упартай, стараннай
Славім мы нашыя годы.
Госць будзеш самы маданы,
Госць партызана-народа.

Помнім тае перамогі,
Бітвы, паходы і маршы;
Нашы лясныя дарогі
Добра ты ведаеш, маршал.

Мужнасць тваю баявую
Песні на крылы узнялі,
Любіць цябе і шануе
Друг і настаўнік наш Сталін.

Сонал бястрышны, крылаты,
Сын нашай слаўнай Радзімы,
Нашым ізноў дэпутатам
Будзеш ты, маршал любімы.

Міхась МАШАРА.

Наш кандыдат

Наш кандыдат — гэта той,
Хто палітам арліным
Думкі нястрыманай, імклівай
Славіць нашу краіну.

Наш кандыдат — гэта той,
Хто на сонечных нівах
Хлеба багаты ураджаем
Збірае рупліва.

Наш кандыдат — гэта той,
Хто ў цаху, няля горна
Плыв свой рабочы штодзень
Выпайнае звыш нормы.

Наш кандыдат — гэта той,
Хто на радасць і славу
Смея, умела вядзе
К камунізму дзяржава.

Наш кандыдат — гэта той,
Хто забудыў нам свабоду,
Сонда — нівам, лугам,
Шчасце — народу.

Рагнеда ГРЫШНЕВІЧ.

Рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета ССРСР

Кандыдатаў ў дэпутаты Вярхоўнага Савета ССРСР рэгістраваны выдатныя дзеячы літаратуры і мастацтва. Сярод іх пісьменнікі Аляксандр Аляксандравіч Фадзевіч, Міхал Аляксандравіч Шолкаў, Канстанцін Міхалавіч Міцкевіч (Якуб Колас), Федар Іванавіч Панфараў, Міроў Турсун-Зада, Сямён Пятровіч Сабалеўскі, Пётр Андрэевіч Паўленка, Паўло Грыгоревіч Тымчына, Нікалай Сямёнавіч Ціханаў, Павел Пятровіч Банюў, Сямед Вурган Юсіф оглы Вянілаў, Леанід Максімавіч Ляонаў, Анна Оттаўна Абзалон-Самсе, Максім Федаравіч Рыльскі, Аўгуст Міхалевіч Янабсон, Сімон Іванавіч Чынавані, Емялян Несперавіч Бунаў, Іван Дзімітравіч Чабан, Ахмед Фазловіч Ермевіч, Аляксандр Еўдзімавіч Нарчэвчун, Шарыф Рашыдаў, Вада Львоўна Васілеўская, Міра Аждар оглы Ібрагімаў, Антэае Тамасовіч Венцлова, Леанід Барысавіч Чадамба, Гамаат Магамедавіч Цадаса, Ілля Грыгоравіч Эрэнбург, Мікалай Платонавіч Бажан, Канстанцін Сіманаў (Кірыя Міхалавіч Сіманаў), Аліў Садрацін.

Сярод кандыдатаў таксама — імяны лепшых прадстаўнікоў савецкага мастацтва. Кандыдатамі ў дэпутаты рэгістраваны: народная артыстка ССРСР Ала Канстанцінаўна Тарасова, народная артыстка ССРСР і БССР Ларыса Пампееўна Аляксандраўская, народная артыстка ССРСР Альфрэд Інаўна Іванавіч Паюлюк, заслужаны артыст Літоўскай ССР Юсіе Вішасавіч Сіпарыс, кінарэжысёр Міхал Эдзішэравіч Чыаурэлі, народны артыст ССРСР Нікалай Канстанцінавіч Чарнасаў, народны мастак Армені Сар'ян, міністр кінематаграфіі Эстонскай ССР Ольга Антонаўна Лаурэцын, заслужаная артыстка Карэла-Фінскай ССР Дар'я Кузьмініна Нарвава, заслужаная артыстка Малдаўскай ССР Тамара Савельеўна Чабан, народная артыстка Узбекістана Сара Іштанураева; кампазітар Івануў Ія Андрэевіч, засл. дзеяч мастацтва Азербайджанскай ССР Сафараліеў Койкеб Кяхі Кяхы, кінарэжысёр, нар. артыст ССРСР Герасімаў Сяргей Апаляравіч, кінарэжысёр, нар. артыст ССРСР Пыр'еў Іван Андрэевіч, нар. артыст Арменскай ССР Гуляням Армен Карнавіч, нар. артыст ССРСР Кульмамадуў Амад, нар. артыст Казахскай ССР Нурыншыпаў Калібек, нар. артыст ССРСР Харова Алавій Аляксеевіч.

Сустрэча кандыдатаў з выбаршчыкамі

НАВАТРУДАК, 2 сакавіка (БЕЛТА). Цёпла сустрэлі выбаршчыкі горада Нава-Труда свайго кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета ССРСР Канстанціна Міхалавіча Міцкевіча (Якуба Коласа). Ва ўрачыстай абстаноўцы адбыўся сход выбаршчыкаў. У сваіх выступленнях сакратар НаваТрудскага РК КП(б) тав. Грыневіч, выкладчыца падвучылішча тав. Грушэўская, работніца-стаханавка трымаганай фабрыкі тав. Бібіна гаварылі аб адзіным жаданні выбаршчыкаў аддаць у дзень выбараў свае галасы за Якуба Коласа, а таксама за А. Т. Кумец — кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных на НаваТрудскіх выбарчых акругах.

Пісьменнік Максім Лужанін ахарактарызаваў жыццёвы шлях, дзяржаўную і літаратурную дзейнасць Якуба Коласа. З'яўленне на трыбуне народнага пэтра сустракаецца бурнай авацыяй прысутных. Усе ўстаюць і гарача вітаюць любімага і дарагога госця.

— Дарогі таварышы-выбаршчыкі! — гаворыць Якуб Колас, — дазвольце паказаць вам за давер, аказаны вамі. У першую чаргу гэты давер ёсць давер вялікай камуністычнай партыі большэвіцкай, членам якой я маю чысьць быць. Вялікі Сталін, наш бацька і настаўнік, дае прыклад самага светлага, самага беззаветнага служэння свайму народу.

Дарогі таварышы! Я шчаслівы бацьца вас, сымноў і дочак беларускага народа, уз'яднаных у адзінай Савецкай дзяржаве, людзей, якія сваімі рукамі будуць камунізм, дыхаюць яго паветрам, людзей, якія мужа змагацца супраць фашысцкай нечысці.

Мы змагаемся і адцяляем савецкую ўладу і сацыялістычны лад жыцця.

Звыш 600 прадстаўнікоў працоўных Асіповіцкага раёна прышлі 27 лютага ў клуб чыгуначнікаў на сустрачку з Ларысай Пампееўнай Аляксандраўскай. Жыхары Асіповіч добра ведаюць Ларысу Пампееўну па яе чатырохгадовай плённай дзейнасці ў якасці дэпутата Вярхоўнага Савета ССРСР другога склікання.

На трыбуне — начальнік Асіповіцкага паравознага дэпа Г. К. Сіфаровіч.

— Ларыса Пампееўна Аляксандраўская, — гаворыць ён, — верная дачка беларускага народа, актыўны грамадскі дзеяч. Яна многа зрабіла для развіцця беларускага мастацтва. Свой светлы талент, сваю энэргію і сілы аддае Ларыса Пампееўна пачаснай справе служэння народу. Як дэпутат, яна апраўдала наш давер, і я ўпэўнены, што выбаршчыкі зноў адзінадушна

сустракаюць 12 сакавіка за Ларысу Пампееўну Аляксандраўскую.

— Я выступаю перад вамі, таварышы, — гаворыць настаўніца А. Р. Білюціна, — ад імя інтэлігенцыі нашага раёна і ад імя хачу сказаць: Ларыса Пампееўна Аляксандраўская выхаваная партыйнай, сацыялістычнай і вялікім Сталіным. Яе жыццёвы шлях — сведчанне ўзвышэння савецкай жанчыны, далучэння яе да актыўнай грамадскай дзейнасці.

З прамовамі выступілі: загадчык агітпункта Ясенскага выбарчага ўчастка тав. Калыко, сакратар Асіповіцкага РК ЛКСМБ тав. Лыч. Яны гаварылі аб любві і адданасці савецкага народа да большэвіцкай партыі і яе правадчыка Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

У адказ на прамовы выступіла, цёпла сустракаюць 12 сакавіка за Ларысу Пампееўну Аляксандраўскую.

— Я выступаю перад вамі, таварышы, — гаворыць настаўніца А. Р. Білюціна, — ад імя інтэлігенцыі нашага раёна і ад імя хачу сказаць: Ларыса Пампееўна Аляксандраўская выхаваная партыйнай, сацыялістычнай і вялікім Сталіным. Яе жыццёвы шлях — сведчанне ўзвышэння савецкай жанчыны, далучэння яе да актыўнай грамадскай дзейнасці.

З прамовамі выступілі: загадчык агітпункта Ясенскага выбарчага ўчастка тав. Калыко, сакратар Асіповіцкага РК ЛКСМБ тав. Лыч. Яны гаварылі аб любві і адданасці савецкага народа да большэвіцкай партыі і яе правадчыка Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

У адказ на прамовы выступіла, цёпла сустракаюць 12 сакавіка за Ларысу Пампееўну Аляксандраўскую.

— Я выступаю перад вамі, таварышы, — гаворыць настаўніца А. Р. Білюціна, — ад імя інтэлігенцыі нашага раёна і ад імя хачу сказаць: Ларыса Пампееўна Аляксандраўская выхаваная партыйнай, сацыялістычнай і вялікім Сталіным. Яе жыццёвы шлях — сведчанне ўзвышэння савецкай жанчыны, далучэння яе да актыўнай грамадскай дзейнасці.

У каляктывах мастацкай самадзейнасці

Баяцётны мастацкай самадзейнасці г. Брэста актыўна ўдзельнічаюць у падрыхтоўцы да выбараў. Прысутлі да работы 19 агітбрыгад. Брыгады клубу чыгуначнікаў даюць канферты на чыгуначным

вузле, а таксама ў складзе агітцэнтраў выязджаюць на лінію.

Агітбрыгада гуртка самадзейнасці настаўніцкага інстытута падрыхтавала п'есу Я. Купалы «Паўлішка» і кампартную праграму, прысвечаную выбарам.

Палеская абласная бібліятэка праводзіць вялікую культурна-асветную работу сярод выбаршчыкаў. Гэтымі днямі для маладых выбаршчыкаў

гор. Мазыра быў наладжаны літаратурны вечар з ўдзелам гуртка мастацкай самадзейнасці вучняў школы № 4. Пасля казкада аб вобразах маладых

будаўнікоў камунізма ў савецкай літаратуры, выбаршчыкі праслухалі літаратурны мантаж з пьеса вершаў Я. Далматоскага «Слова аб заўтрашнім дні».

Кандыдаты ў дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР

УМБІІЛІВЯ ІДЗВНПРЕДУ ЁВНЖ

НАРОДНЫ ПАЭТ

Праца — усё гэта стала аб'ектам творчасці паэта. Гаворачы аб вялікіх поспехах і шчасці Савецкай Беларусі, Якуб Колас заўсёды помніў і цяжка перажываў пакуты Заходняй Беларусі, якая стала пад ярмом беларускай Польшчы. Не адні добры верш напісаў паэт аб сваіх земляках — людзях Заходняй Беларусі і не адну сатыру накіраваў супраць панюў і іх паймітаў. Выдатным творам аб змаганні беларускага народа з польскімі панамі з'яўляецца аповесць «Дрытва». Яна стала адным з любімых твораў нашага чытача і перакладзена на многія мовы Савецкага Саюза. Сіла яе ў шырокім і глыбокім паказе народнай барацьбы супраць адвечных вора-

гаў нашага народа — польскіх панюў. За час Вялікай Айчыннай вайны Якуб Колас напісаў кнігу вершаў «Колас зямлі», дзве паэмы — «Суд у лесе» і «Адплата» і дзесяці публіцыстычных артыкулаў. Усе гэтыя творы яднэ ў адно цэлае глыбокая нянавіць да нямецка-фашысцкіх захопнікаў і заклік да роднага народа бязлітасна помсціць гітлераўскім катом за разбурэнні, адважна змагацца з фашысцкай наваляй. Паказваючы разбурэнні і смерць, якія прынеслі ў нашу краіну нямецкі фашызм, балоха перажываючы вымушаную разлуку з родным краем, заклікаючы да змагання і помсты, малюючы гераічную барацьбу Савецкай Арміі і партызан. Якуб Колас заўсёды верыў у сілу народа і Савецкай дзяржавы, верыў у нашу перамогу. Гэтую веру ён выказаў і ў п'есмах, і ў публіцыстычных выступленнях, і ў мастацкіх творах. Якуб Колас ад шчырасці ўсёго свайго сэрца вітаў нашу перамогу і шматлікімі вершамі, адзін з першых, адчукаўся на вялікі творчы энтузіязм, з якім народ узяўся за аднаўленне разбуранай фашызмам гаспадаркі і культуры. Савецкі ўрад і партыя высокая ацанілі работу паэта ў дні Айчыннай вайны і аднаўлення. За вершы «Майскія дні», «Дарогі славы», «Салар», «Майму другу», «Родны шлях», «На захад», «Колас зямлі» Якубу Коласу прысвоена высокае званне Сталінскага лаўрэата. У мінулым, 1949 годзе Якуб Колас у другі раз удастоены Сталінскай прэміяй за паэму «Рыбакова хата». Твор гэты прысвечаны жыво працоўных Заходняй Беларусі ва ўмовах капіталістычнай Польшчы, іх барацьбе супраць сацыяльнага і

нацыянальнага прыгнёту і ўз'яднання ў адзінай Савецкай дзяржаве. Паэт праўдзіва паказаў у паэме вялікі гістарычны падаў і ярка намаляваў вобразы працоўных людзей, якія мужна супрацьстаялі ў сваёй барацьбе лютай зграі беларускіх каланізатараў. З вялікай сілай напісаны сцены сустрэчы развіоленых людзей Заходняй Беларусі з воінамі Савецкай Арміі. Глыбока і ўсхвалявана раскрыты тым паучуці, якімі жылі савецкія воіны, выконваючы сваю вызваленчую місію. Паэма «Рыбакова хата» — першарадная грамадская і культурная з'ява. Гэта твор вялікага мастацкага і гістарычна-назнавальнага значэння. Якуб Колас працуе шмат і нястомна. У мінулым годзе ён напісаў цыкл выдатных глыбокаартыстычных вершаў «Роднаму краю і народу» і распрацаваў новы вялікі твор «На ростанях», які з'яўляецца трэцім часткай яго паэсіі аповесціў. Творчасць Якуба Коласа насычана паучуцімі радасці і гордасці за савецкую Радзіму і народ. У ёй выказана глыбокая ўдзячнасць арганізатару нашых перамог — вялікай камуністычнай партыі. У ёй з сардэчнай любоўю славяцца імя нашага мудрага правядыра І. В. Сталіна: Ты — сімвал перамогі, Ты — сімвал

свабоды, Ты — дружба народаў, Ты — мір, Жыві-ж Ты, настаўнік наш, многія гады, Цібе праславіць у песнях народам. — Адзіны Ты наш правядыр. Якуб Колас, поруч са сваім вялікім другом Янкам Купалам, з'яўляецца заапазнавальнікам і класікам новай беларускай літаратуры. Якуб Колас разам з Янкам Купалам з'яўляецца творцом нашай літаратурнай мовы. Але Якуб Колас не толькі вялікі пісьменнік, а і выдатны грамадскі дзеяч. Ён дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, намеснік старшын Вярхоўнага Савета БССР, правядзены член і віцэ-прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук, член Камітэта на Сталінскіх прэміях, член сакратарыята ССР БССР; ён прымае актыўны ўдзел у многіх савецкіх і грамадскіх арганізацыях. Якуба Коласа ведаюць і любяць па ўсёй Беларусі. На яго хатні адрас і на адрас Акадэміі навук і Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР штодзённа прыходзяць дзесяткі лістоў, у якіх адрадасты звартаюцца з запытаннямі, просіць даць тую або іншую параду. У час зямных калікул з далёкага палескага раёна прыязджаюць да паэта настаўнікі, каб пагаварыць па пытаннях літаратуры. Да яго з сваімі радасцамі і клопатамі заходзяць елгалісткі і рабочыя, дзеячы культуры і мастацтва, студэнты і вучні.

Усеагульную папулярнасць і пашану Якуб Колас заававаў сваёй аднагоднаю пародо і сваімі вялікімі заслугамі перад нашай Радзімай. Народ і савецкая дзяржава высокая цэнюць гэтыя заслугі. Якуб Колас — двойчы лаўрэат Сталінскай прэміі; ён унагароджаны двума ардамі Леніна, ардамі Чырвонага Сцяга і Чырвонага Працоўнага Сцяга, а таксама мядальмі. Якубу Коласу прысвоена высокае званне Народнага паэта Беларусі. Вылучыўшы Якуба Коласа кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, беларускі народ яшчэ раз выказаў сваю любоў да яго, як да выдатнага паэта і аднаго сына нашай Радзімы і вялікай партыі Леніна—Сталіна.

Пятро ГЛЕБНА.

Грамадская і творчая дзейнасць народнай артысткі СССР і БССР Ларысы Пампееўны Александровскай непаруўна звязана з жыццём беларускага народа. Дачка мінскага чыгуначніка Л. Александровская правяла свой талент яшчэ ў самадзейнасці і ў поўнапрафесійным Тэатры Галоўнаінтэлету пры ваенкамаце Заходняга фронту (1920 г.). Гэта быў напружаны час, калі будучай артыстцы ўдзельнічалася працаваць сакратаром ваенкама на пяхотных курсах юбсаствана, а ўвечары выступаць у чырвоначармейскіх і рабочых клубах. Ужо ў тым часе Л. Александровскую ведалі, як адну з лепшых выканаўцаў рускіх, украінскіх і беларускіх народных песень. Гэтыя песні хвалявалі слухачоў таму, што ў іх проста і задушаўна разказвалася, як беларускі народ мужна змагаўся з нягоднікамі і прыгнётам. У канцэртах Л. Александровская надзвычай натхнёна выконвала беларускія народныя, поўныя драматызма песні — «Пальнічак», «Мужык жонку б'е», «Восень», у якіх успаміналася жаючая доля ў бесправесным даравольчым часе; у жартоўных, прасякнутых народным гумарам і паучуцём антымізму песнях — «Чачотка», «Чаму-ж мне не пенць», «Замуж пайсці, траба знаць» спырджалася народная сіла, якую не маглі зламаць ні горы, ні прыгнёт.

Тэатр Галоўнаінтэлету быў цікавым калектывам, які ўзначальвала вядомая артыстка і рэжысёр народнага украінскага тэатра Л. Туманова і дзе працавала таксама група таленавітых беларускіх артыстаў — Ул. Крыловіч, Г. Грыгоніч і інш. У тэатры ставіліся пераважна народныя камічныя оперы і музычныя камедыі: «Майская ноч», «Запарожца за Дунаем», «Патака Палтаўка», «Вій», «Кадарыца», «Ой, не хадзі Грыцу, ды і на вечарніцы», «Сарачынская ярмарка», «Цыганка Аза» і інш.

У 1924 годзе камандаванне пяхотных курсаў паслава Л. Александровскую вучыцца ў Мінскі музычны тэхнікум. Вакальным класам у тэхнікуме тады кіраваў прафесар Вяцякоў. Таленавіты педагог і ўдмулівы мастак, ён ужо ў першыя вучнёўскія оперныя сямнаццаць убачыў не толькі вакальны дэяцьня, але і спёнчыны талент будучай артысткі. Асабліва ўдала была сыграная роля Маргарыты («Фауст»). Маладая артыстка выявіла сваю зольнасць у стварэнні сапраўднага опернага драматычнага вобраза.

У 1928 годзе пры Мінскім музтэхнікуме быў створаны вышэйшы оперны клас, дзе навучалася і Л. Александровская. 30 верасня 1930 года была арганізавана Беларуска-Дзяржаўная студыйная опера і балета, якая надрыхтала оперныя спектаклі «Царская нявеста», «Лігені Анегін», «Залаты п'еўнік» і «Кармэн». У маі 1933 года ў Мінску сямнаццаццю «Кармэн» адрываецца Беларуска-Дзяржаўны тэатр оперы і балета. Галоўную партыю выконвала маладая беларуская артыстка Л. Александровская. Ларыса Пампееўна Александровская выхавалася на лепшых традыцыях рускай і беларускай лесеянай культуры, на лепшых зорах рускай опернай класікі, на прагрэсіўным рэпертуары замежнай класікі і маладой опернай творчасці беларускіх кампазітараў. Яна вырастае на радзімскіх традыцыях выдатнага рускага опернага сцэнічнага мастацтва.

Мастарства артысткі расло ў першую чаргу на цудоўных творах рускай класікі («Лігені Анегін» і «Шкавая дама» Чай-

НАРОДНАЯ АРТЫСТКА

Клюскага, «Князь Ігар» Баратына, «Русалка» Даргамыжскага, «Царская нявеста» Рымскага-Борскава).

Наследуючы прыпынкі Станіславаўскага ў оперным тэатры, Ларыса Пампееўна заўсёды лічыла, што сцэнічны вобраз павінен вынікаць з музычнай асновы оперы. Таму артыстка так глыбока і своеабліва раскрыла ўзоры рускай опернай класікі, на якой выхоўваўся яе талент. Партыю Таціны, вобраз якой адухоўлены прарыстай і лірычнай музыкай Чайкоўскага, Л. Александровская выконвае са шчырай задушаўнасцю, з некаторым адценнем драматызма і нават элегічнасці. Вобраз Лізы («Шкавая дама») часткова пераклікаецца з вобразам Таціны, Але-

калі Таціна — паўная і паспелая, ды Ліза — сямдвая жанчына, якая разважае над сваім лёсам, філасофіі абуджэння падаў і нават адзена, што яе розум пераважае над паучуцём.

Роля Наталі («Русалка») таксама адпавядала таленту Л. Александровскай. Вобраз быў прасякнуты чыстым паучуцём каханна, аднасна любімым чалавек, паучуцём шчырасці і неспраўдлівага жаноцкага сэрца.

У вобразе Яраслаўны («Князь Ігар») цэнтральнай з'яўляецца тема патрыятызма. Артыстцы ўдалося раскрыць лепшыя рысы рускай жанчыны, якая ўсхвалявае лёсам свае краіны, лёсам слаўнага рускага воіска, што гераічна змагаўся з злікімі варажымі зграямі.

Асабліва вялікую ролю адыграла Л. Александровская ў стварэнні сучасных вобразаў у рускіх і беларускіх савецкіх операх. Ужо выконваючы партыю Аксіні («Ціхі Дон» Дзяржынскага), Л. Александровская здолела паказаць каларытны, вольны вобраз казачкі. Чэснае роля належыць Л. Александровскай у стварэнні арыгінальнага беларускага рэпертуара. Яшчэ ў пачатку свайго творчай дзейнасці артыстка выявляла ў фальклорнай экспедыцыі з кампазітарамі М. Чурчкіным, Я. Цікоцім, І. Любянам, Н. Сакалоўскім на зборанню беларускіх народных песень, якія шна шырока папулярнае праз канцэртную дзейнасць. Беларускае оперы, разнастайныя паводле месцы, не падобныя адна на другую і паводле свайго стылю.

Неўзабаве Л. Александровская стварала глыбокі драматычны вобраз Марысі ў оперы «Міхась Падгорны» Я. Ціцюкага (па лібрэта П. Броўкі). Асабліва добра паказала артыстка духоўны перажыванні вясновай жанчыны Марысі, яе барацьбу за новы побыт. Характар Марысі мяняецца пад уплывам рэвалюцыі і тых вялікіх сацыяльных зрухаў, якія адбываюцца ў гэтай краіне. Гэты вобраз у выкананні Л. Александровскай атрымаў высокую ацэнку на доўгае беларускае мастацтва ў Маскве. Савецкая грамадскасць, музычная і тэатральная крытыка адзначалі, што ў асобе Л. Александровскай беларускі тэатр мае своеасаблівага майстра опернай сцэны. У пасляваенныя гады артыстка стварала палымны вобраз беларускай партызанкі ў оперы «Алеся» Я. Ціцюкага.

Асабліва вялікую ролю ў справе ўмацавання беларускага опернага тэатра Л. Александровская адыграла ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі неабходна было зборць сілы творчых работнікаў тэатра оперы і балета, бо ў гады вайны шмат беларускіх артыстаў знаходзілася ў розных кутках Савецкага Саюза. У 1942 годзе калектыву Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета працуе ў Горькім, потым пераязджае ў Каўроў, а калі вызвалілася сталіца БССР — у рэчы Мінск.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Л. Александровская выязджае з брыгадам на фронт, у шпіталі, рабочыя клубы. У пасляваенны час яна таксама аддае шмат увагі канцэртнай дзейнасці — наведвае новабудулі рэспублікі, калгасы, вайсковыя клубы, навучальныя ўстанавы — і ўсюды карыстаецца заслужаным поспехам.

У асобе Л. Александровскай мы маем не толькі артыстку, але і дзяржаўнага дзеяча. Яна з'яўляецца членам Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, членам Прэзідыума Славянскага камітэта СССР, членам Усеаляўскага Камітэта, членам Настаяннага Камітэта прыхільнікаў міру СССР. Яна абранік народа — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР. Як слуга народа, Л. Александровская выдэе вялікую работу, часта сустракаецца з выбарчыкамі, чула стаіцца да іх запарабаванню.

Творчая дзейнасць таленавітай беларускай савецкай артысткі высокая ацэнена савецкім урадам. Яна двойчы ўнагароджана ардамі Леніна, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медаламі «Партызану Вялікай Айчыннай вайны», «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне». Ёй прысуджана Сталінская прэмія. Л. Александровскай нададзена ганнасьць народнай артысткі СССР і БССР.

Імя Л. Александровскай вядома далёка за межамі нашай рэспублікі. Яна пілава ад імя беларускага народа XVIII з'езд Усеаляўскай Камуністычнай партыі (большэвікоў), перадала Пісьмо ад беларускага народа таварышу Сталіну на VIII Падзвіжым з'ездзе Саветаў.

Як дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, Л. Александровская апраўдала давер народа.

Рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя паравознага дэпа сталдзі Асіповічы зноў вылучылі народную артыстку СССР і БССР, лаўрэата Сталінскай прэміі Ларысу Пампееўну Александровскую кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР. Можна спадзявацца, што выдатны прадстаўнік беларускага мастацтва і цярпліва апраўдае давер свайго народа.

Алесь ЕСАНОВ.

Вобраз правядыра ў новых п'есах

Тытанічная дзейнасць І. В. Сталіна — найглыбейшая патрыятычная тема, якая з'яўляецца немычарнальнай крыніцай творчага натхнення драматургаў, рэжысёраў і актораў.

Жыццё і дзейнасць таварыша Сталіна — вялікі прыклад беззаветнага служэння народу. Кожная рыса, кожны эпізод біяграфіі І. В. Сталіна — высокі натхняючы ідэал, які вучыць наш народ адданасці вялікай справе — ідэям камунізма.

Савецкія драматургі прывяцілі свае творы розным перыядам жыцця і дзейнасці вялікага правядыра. П'есы «3 іскры...» Ш. Дадзіані і «Узыходзіць сонца» Самеда Вургуна раскрываюць рэвалюцыйную дзейнасць таварыша Сталіна ў Батуме і Баку. Аб Сталіне — самым вялікім палкаводцы ўсёй часоў і народаў, арганізатару перамог на франтах грамадзянскай вайны і ў гады Вялікай Айчыннай вайны разказваюць такія п'есы, як «Год 1919-ы» У. Вішнёўскага, «Вялікія дні» П. Вірты і «Паўднёвы вузел» А. Первенцава. Ва ўсіх гэтых творах, пры розным іх змесце і мастацкіх асаблівасцях, ёсць шмат агульнага. Яно заключаецца ў тым, што драматургі, глыбока адчуваючы маштабы і значэнне тэмы, з вялікім творчым уздымам імкнуліся раскрыць непаруўную сувязь правядыра з народнымі масамі, яго ўменне вызначыць ход гістарычных падзей.

П'еса Ш. Дадзіані «3 іскры...» прысвечана раньняму рэвалюцыйнаму дзейнасці І. В. Сталіна (1901—1905 г.г.). Аўтар раскрывае эпізоды барацьбы таварыша Сталіна за стварэнне ў Батуме сацыял-дэмакратычнай партыйнай арганізацыі лейніска-іскраўскага напрамку.

У Батуме Сталін разгортае кіруючую рэвалюцыйную работу: устаўляе сувязь з перадавымі рабочымі, стварае сацыял-дэмакратычныя гурткі, асабіста вы-

дзе рад гурткоў, наладжвае негалежную друкарню, іша палымнамі лістоўкі, друкі і распрацоўвае іх, кіруе барацьбой рабочых на заводах Ротшыльда і Мантаснава, арганізуе рэвалюцыйную прапаганду ў вёсцы. Сталін стварае ў Батуме сацыял-дэмакратычную арганізацыю, заснаваў Батумскі камітэт РСДРП, кіруе забастоўкамі на заводах. 9 сакавіка 1902 года Сталін арганізаваў вядомую палітычную дэманстрацыю батумскіх рабочых, якой ён кіраваў і на часе якой ён ішоў. Тут на справе было здзейснена Сталіным спалучэнне стачкі з палітычнай дэманстрацыяй» (Юсіф Вісарыянавіч Сталін. Кароткая біяграфія).

Усе гэтыя падзеі, увесць гэты перыяд рэвалюцыйнай дзейнасці таварыша Сталіна склалі змест п'есы «3 іскры...». Ш. Дадзіані стварыў глыбокаартыстычную п'есу, у якой гістарычная праўда спалучана з мастацкай.

Саме каштоўнае ў п'есе «3 іскры...» заключаецца ў тым, што драматург паказаў адзінства правядыра з рабочымі. Значнае месца ў п'есе займаюць вобразы батумскіх рабочых, якія пад кіраўніцтвам свайго любімага настаўніка праходзяць школу палітычнай барацьбы, становяцца непахіснымі рэвалюцыянерамі-большэвікамі. Аўтарытэт Сталіна сярод батумскіх рабочых велізарны. Яго горацца любіць пралетары Батума, яго вяртае яму, бацьку ў ім свайго настаўніка і правядыра. Восць Сталін разам са сваімі прыяцелямі, батумскімі рабочымі, сустракае новы год. Правядыр абвясчае тост. Вялікая ідэя адчуваецца ў яго словах аб магнутым росце рэвалюцыйнага руху, аб вялікім Леніне, Таварыш Сталін раскрывае перад рабочымі план дэманстрацыі, і неўзабаве аўтар паказвае гэтую магнутую дэманстрацыю, на часе якой ішоў малады Сталін.

У п'есе добра паказана непрамырлімасць

і нянавіць Сталіна да зраднікаў рэвалюцыі, мешавікоў, апартакістаў. Крок за крокам кіруючы заўважкіх большэвікоў зрывае маскі з мешавіка Чхеідзе і яго зграі, якія прадастае буржуазіі.

Адна з самых лепшых сцен п'есы — першая сустрэча І. В. Сталіна з В. І. Леніным на Тампарфрорскай канферэнцыі большэвікоў у снежні 1905 г.:

— Добры дзень, Владзімір Ільіч. Я дэлегат Закаўказзя.

— А, палымным калідзець? Добры дзень... Па-мойму нам прыдзецца доўга працаваць разам, праўда?

— Усё ж жыццё, таварыш Ленін, усё жыццё, Владзімір Ільіч...»

Гэты эпізод мае глыбокі сімвалічны сэнс і з'яўляецца цудоўным фіналам п'есы аб рэвалюцыйнай дзейнасці таварыша Сталіна ў Батуме.

Наступнаму — бакінасаму перыяду рэвалюцыйнай дзейнасці І. В. Сталіна ў Закаўказзі прысвечана п'еса «Узыходзіць сонца» Самеда Вургуна. «3 ліпеня 1907 года Сталін выдэе кіруючую работу ў Баку — адным з важнейшых цэнтраў рабочага руху ў Расіі. Сталін гуртце бакінескую сацыял-дэмакратычную арганізацыю вакол лозунгаў Леніна, мабілізуе рабочых на палітычную барацьбу супраць царскай манархіі, капіталістаў. «Сталін дамагаецца нарошце поўнай перамогі большэвіама ў радах бакінескай арганізацыі. Баку ператвараецца ў цытадэль большэвізма. Пад кіраўніцтвам Сталіна бакінескі пралетарыат выдэе гераічную барацьбу, знаходзячыся ў першых радах агудынарыскага рэвалюцыйнага руху» (Юсіф Вісарыянавіч Сталін. Кароткая біяграфія).

П'еса «Узыходзіць сонца» ўсхвалявана апавадае аб усіх гэтых падзеях бакінескага перыяду, якія мелі вялікае значэнне ў жыцці і дзейнасці таварыша Сталіна.

У п'есе ўдала створаны вобраз саратніка таварыша Сталіна, маладога азербайджанскага рабочага Ханлара, які аддаў сваё жыццё справе рэвалюцыі. Наймітазбойчы, агенты нафтапрамысловаў, забіваюць Ханлара. Пахаванне яго перарэстае ў велізарны мітынг. З вялікай прамовай на мітынг выступае Сталін. Ён заклікае рабочых Баку згуртаваць свае рады; раскрывае перад імі непэзбежнасць перамогі рэвалюцыі. Словы Сталіна гучаць, як магутны заклік.

Як і Ш. Дадзіані, С. Вургун паказвае ў сваёй п'есе непаруўную сувязь Сталіна з рабочымі масамі, невычэрпную энэргію арганізатара і натхніцеля рэвалюцыйнай барацьбы.

У апошнія гады савецкай драматургі і тэатры звярнуліся да адной з самых галоўных тэм нашага часу — да ўвасаблення вобраза вялікага Сталіна, які натхніў савецкіх людзей на адпор ворагу і прывёў іх да перамогі.

У п'есе «Вялікія дні» П. Вірты разгортваецца гераічная зьняпа Сталінградскай бітвы. У цэнтры п'есы — вобраз таварыша Сталіна, арганізатара разгрому фашысцкіх зграй.

Сілы, у якіх паказаны таварыш Сталін, вызначаюць увесь ход развіцця п'есы, усё яе падзеі. У першай сцэне — гутарка таварыша Сталіна з Чырчымем і прадстаўніком ЗША. Таварыш Сталін мудра разгадвае планы англійскага прамера зацягнуць адкрыццё другога фронту. Чырчіль збянтэжыўся, калі таварыш Сталін сказаў яму: «Мы арганізуем контр-атаку, з дапамогай якой не толькі вызвалім Сталінград, але і знішчым германскія воіскі пад гэтым горадам». Словы таварыша Сталіна гучаць, як прыгавор не толькі нямецка-фашысцкім захопнікам, але і іх тайным прыяцелям, разбіваючы крывавыя планы Чырчіль. Калі Чырчіль выходзіць з амерыканскім прадстаўніком, таварыш Сталін звярнуўся да В. М. Малава: «На Волзе мы павінны зрабіць круты паварот у ходзе вайны. Там, на гэтых

прасторах паміж Донам і Волгай, пачнецца найвялікшая бітва, якая пераўзыходзе ўсё, што ведала чалавецтва». Застаўшыся адзін, Сталін надыходзіць да карты. Поірк правядыра скіраваны да Сталінграда, на баскравіны прывожыцца стоны, дзе разпачыналіся ўдарныя арміі. Думка палкаводца і стратэга накіравана на вырашэнне вялізнай ваеннай задачы.

П'еса А. Первенцава «Паўднёвы вузел» прысвечана бітве за вызваленне Крыма. Аўтар да шырока малюе ваенна-стратэгічных апярэдзі, з дакумантальнай дакладнасцю раскрывае гістарычныя падзеі. У п'есе паказаны вобразы гераічных савецкіх воінаў, сталінскіх палкаводцаў. Цэнтральнае месца займае вобраз Вярхоўнага Галоўнакамандуючага, які вызначае ход гістарычных падзей, распрацоўвае план разгрому немцаў, кіруе ваеннымі апярэдзімі, разважае складаны «паўднёвы вузел», які ўзнік у Крыму ў 1943 годзе.

Вобраз таварыша Сталіна раскрываецца ў п'есе ў розных п'есах. Мы бачым Сталіна — палкаводца, палітыка, мысліцеля, бацьку і друга савецкіх людзей. Мы бачым Сталіна, занятага гіганцкай працай. Вялікі правядыр дэе ўказанне работнікам Дзяржплана аб планаванні пасеўнай кампаніі ў раёнах, яшчэ занятых немцамі. Па плане Вярхоўнага Галоўнакамандуючага правабарыяны Украіна, Крым, Ленінградская, Наўгародская і іншыя вобласці павінны быць вызвалены Савецкай Арміяй якраз да пачатку вясновай саўбы. «Гэта неабходна ўлічыць», — гаворыць таварыш Сталін, — «план дапоўніць і дакладна на наступным паседжанні». Сталін размаўляе на тэлефоне з уральцамі, цікавіцца слаўнай работай работнікаў умята, арганізоўвае іх на дапамогу фронту. У лабіне правядыра сыходзіцца лініі фронту і тыла.

Вялікі сэнсам папоўнена сцэна, у якой маршал Васілеўскі перадае ўказанне Вярхоўнага Галоўнакамандуючага. Камандаванне фронту просіць дазволу адзя-

чыць урачыстую гадвіну Кастрычніка пачаткам наступлення на Крым. «Вярхоўны напярэў нас, таварышы, — гаворыць маршал Васілеўскі. — Таварыш Сталін загадаў сымпль усё атакі, замандавана на занятых рубяжах і чакаць далейшых указанняў Стаўкі...»

— Сымпль атакі? А як-жа наш план? — пытае маршал Талбухін.

Васілеўскі: План не догма.

Манагон: А святэ?

Васілеўскі: Таварыш Сталін сказаў: сым'ям воінаў, якія загінуць у вышкі нашай пераможнасці, у гэты дзень свята не будзе...»

У гэтых цудоўных словах правядыра раскрыта глыбокая бацькоўская любоў і клопаты аб савецкіх людзях.

А. Первенцаў у сваёй п'есе перадае хваляючую атмосферу дзейнасці вялікага Сталіна, які вырашае лёс велізарнейшых паводле сваіх маштабаў бітваў. У гутарцы з маршалам Варашчылавым і Васілеўскім таварыш Сталін гаворыць: «...у немцаў, атрэзаных у Крыму, жыве ідэя абароны. Трэба ліквідаваць гэтую ідэю. Так павінен высьпець і высьпе ідэя эвакуацыі. Крым, безумоўна, трэба хутка вызваляць. Але калі імяна? На маю думку, сігнал да штурма Крыма трэба падаць у той момант, калі воіны Мאלіноўскага завяжуць баі непасрэдна за Агэсу». З далейшых падзей п'есы мы бачым, што крымскія апярэдзі — гэта толькі адно са звенняў агульнага стратэгічнага плана Вярхоўнага Галоўнакамандуючага.

Стварэнне вобраза Сталіна ў драматургіі і на сцэне — велізная і немычарная тэма. Тое, што створана нашымі драматургамі і актораў, з'яўляецца толькі пачаткам. Але і гэты пачаток сведчыць аб паспяховым апаўдненні метадам сацыялістычнага рэалізма. С

Дакументы жыцця

У залі кіноатэатра паступова гасне святло. З глыбін экрану ўзніка мелодыя марша і ў кадры працягваюцца абрысы герба БССР, а за ім два словы — «Советская Беларусь».

Гэтай назвай пачынаюцца сотні кіносеансаў у кіноатэатрах, рабочих клубах, калгасных хатах-чытальнях рэспублікі. Кіночасопіс «Советская Беларусь» знаёміць глядача з росквітам народнай гаспадаркі рэспублікі, з яе пудоўнымі людзьмі, з вучыцямі, навукай і мастацтвам. Советскі глядач з цікавасцю сустракае кіночасопісы, без якіх цяпер не пачынаецца ніводна сеанс.

Вялікае ідэйна-выхаваўчае значэнне дакументальнага жанра савецкай кінематографіі адзначаюцца прарадамі пралетарскай рэвалюцыі Леніным і Сталіным яшчэ ў першыя гады савецкай улады. У адной з гутарак В. І. Ленін зазначыў, што «вытворчасць новых фільмаў, якія прасвятлююць камуністычным ідэям, якія адлюстроўваюць савецкую рэчаіснасць, трэба пачынаць з хронікі». Гэты муры запавяў лёг у аснову развіцця і станавлення ўсяго савецкага кінематографічнага мастацтва. Народная ў агні Кастрычніцкай рэвалюцыі, савецкая дакументальная кінематографія брала свае выхадзі з велічын пазней таго часу, якія яна пачала адлюстроўваць.

Ідучы па шляху рускай кінематографіі — перадавога атрада савецкага кіно — беларуская дакументальная кінематографія таксама пачала адлюстроўваць вяршыні пазней ў жыцці рэспублікі. Створаная ў 1924 годзе Мінская студыя кінохронікі пачала сваё існаванне з выпуску дакументальнага фільма аб развіцці Савецкай Беларусі за першыя пяць год савецкай улады.

Чарпачы таматыку сваіх часопісаў і фільмаў з жыцця крыніц палітэка-гаспадарчага жыцця рэспублікі, беларуская кінохроніка найбольш арганічна была звязана з жыццём беларускага народа. Тэма сацыялістычнага будаўніцтва БССР стала асноўнай тэмай усіх кіночасопісаў і нарысаў Мінскай студыі фільмаў. На матэрыялах шматлікіх кінодакументаў, якія паказвалі аднаўленне і будаўніцтва новай прамысловасці, рост сельскай гаспадаркі і росквіт культуры, можна было прасачыць, як наша рэспубліка хутка перарастала ў перадавую індустрыяльна-аграрную рэспубліку Савецкага Саюза.

Захадка першых гадоў у падмурак Беларуса, яго пуск, будаўніцтва «Гомсельмаша», выпуск яго першай прадукцыі, першая беларуская сельскагаспадарчая выстаўка — усё, чым жыла рэспубліка, знайшло сваё адлюстраванне ў дзесятках і сотнях кіночасопісаў. Беларуская хроніка стала дзейсным агітацыйным сродкам. Так, напрыклад, дакументальны фільм «3 хутароў — у калгасныя сёлы» дэманструваў на ўсім экране Савецкага Саюза і спецыяльна быў накіраваны ў шмат якіх вобласцей для азнамялення там з перадавым вопытам БССР у ажыццяўленні гістарычнага рашэння ЦК ВКП(б) аб ліквідацыі сталінскай сістэмы — хутароў. Шырокі водгук выклікаў фільм аб асушчэнні балот, які паказаў велізарную энергію і размах беларускага народа ў адказ на пастанову ЦК ВКП(б) аб асваенні балот. У дні прыпынку Сталінскай Канстытуцыі вялікае значэнне набылі вышуканыя Мінскай студыяй хронікі спецыяльнага выпуску «Права на працу», «Права на асвету», «Права на адпачынак» і іншыя, у якіх былі паказаны практычныя поспехі рэспублікі ў ажыццяўленні гэтых вялікіх правоў.

I. ВЕЙНЯРОВІЧ, лаўрэат Сталінскай прэміі

Беларуская кінохроніка прымае актыўны ўдзел у творчай дзейнасці ўсёй савецкай дакументальнай кінематографіі. Матэрыялы нашай хронікі сістэматычна ўключаліся і ўключваюцца ў перыядычныя кіночасопісы «Савозкінохронікі», што дае магчымасць паказваць працоўным Савецкага Саюза дасягненні БССР.

За гады сталінскіх пільгот дакументальнага кінематографічнага Беларуса дасягнула значных поспехаў і заняла адно з першых месцаў сярод студый кінохронікі Савецкага Саюза.

У гады Вялікай Айчыннай вайны беларускае дакументальнае кіно таксама не адставала ад падае свайго часу. Кіночасопіс «Советская Беларусь» рэгулярна выходзіў на базе Цэнтральнай студыі кінохронікі ў Маскве. Матэрыялы кіночасопісаў паказвалі гераічнае барацьбу беларускага народа на франтах Айчыннай вайны і ў тылу ворага, самаадданую працу рабочих калектываў эвакуіраваных прадпрыемстваў.

Акрамя кіночасопісаў, у гады вайны былі пастаўлены два поўнаметражныя дакументальныя фільмы «Жыць, родная Беларусь» і «Вызваленне Савецкай Беларусі» (рэж. Ул. Корні-Саблін і М. Садковіч).

У фільме «Вызваленне Савецкай Беларусі» паказаны яркія кінодакументы аб пятым удары, які ажыццяўляла Савецкая Армія паводле геніяльнага сталінскага плана. Не меншую цікавасць і важнасць мелі і тыя кінодакументы, уключаныя ў карціну, якія паказвалі барацьбу беларускага народа з фашызмічным агентамі ў тыле ворага.

Адлюстроўваючы баявыя дзеянні на франтах і ў тылу ворага, апараты беларускай кінохронікі прышлі актыўны ўдзел у стварэнні раду буйнейшых дакументальных фільмаў савецкай кінематографіі. Апараты М. Бераў, М. Капкін, В. Цяслюк, В. Камароў з першых дзён вайны пачалі адзначаць баявыя дзеянні Савецкай Арміі, і іх матэрыялы

ўвайшлі ў тавія фільмы, як «Разгром немцаў пад Масквой», «Дзень вайны», «Наша Масква», «Народныя месціцы», «Вызваленне Савецкай Украіны», «Вызваленне Савецкай Беларусі» і інш. Партыі і ўрад высока ацанілі работу беларускіх кіноапаратаў, узнагародзіўшы іх баявымі ордэнамі і медалямі.

Разам з усім савецкім народам творчы калектывы кінохронікі прайшоў суровыя гады вайны і ўнёс сваю долю ў справу перамогі. І калі надышоў запавяты час перамогі, калектывы кінохронікі вырнулі ў вызвалены Мінск і апоў пачаў сваю мірную творчую дзейнасць.

Да 30-годдзя савецкай кінематографіі Мінская студыя кінохронікі прышла моцным, узмацненым творчым калектывам, які за наступныя гады выпусціў на экраны рэспублікі больш сотні кіночасопісаў, рад цікавых і каштоўных кінонарысаў і дакументальных фільмаў («Советская Беларусь», «30 год БССР», «Шчасце народа», «Рассвет», «Наваселле», «На асушаных балотах» і інш.).

За 25 год творчай дзейнасці беларускай кінохронікі вырас сталы творчы калектыв апаратаў і рэжысёраў. Кіноапараты М. Бераў, В. Цяслюк, В. Кітас, В. Цытрон, рэжысёры В. Стральцоў, Л. Голуб, Ю. Стальмакоў вядомы глядачам рэспублікі радам сваіх творчых работ у галіне дакументальнага жанра беларускай кінематографіі.

Аднак, беларуская кінохроніка павінна вырашыць яшчэ шмат задач свайго ідэйнага і творчага росту. Апараты і рэжысёрам трэба больш аператывна паспяваць за падаеямі жыцця і глыбей раскрываць іх. Кіночасопісы «Беларусь-фільм» бываюць ішчэ раз рэгістратарамі мінулых дзён.

На падставе велізарнага ідэйна-творчага вопыту савецкай дакументальнай кінематографіі беларуская кінохроніка мае ўсе магчымасці пераадолець свае недахопы і стаць яшчэ больш дзейным сродкам камуністычнага выхавання працоўных рэспублікі.

Кадр з кінохронікі «Беларусь-фільм». Выходны дзень у калгасе. Апаратар М. БЕРАУ.

Барацьба за ідэйна-мастацкую якасць літаратуры — першачарговая задача пісьменнікаў

27 і 28 лютага праходзіў адкрыты сход партарганізацыі Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР па пытанню барацьбы за павышэнне ідэйна-мастацкай якасці літаратуры.

К. Крапіва на ўступным слове падкрэсліў выключнае значэнне пастаю большавіцкай партыі на ідэалагічных пытаннях для развіцця літаратуры, а таксама ахарактарызаваў творчую абстаноўку ў ССНБ, яе спрыяльнасць для пільнага росту жонка пісьменніка і крытыка.

К. Крапіва спыніўся на творчай дзейнасці асобных выдатных пісьменнікаў — А. Куляшова, М. Танка, П. Броўкі, М. Лынькова, П. Панчанкі. Ён указаў, што гэтыя пісьменнікі, як і многія іншыя, яшчэ не поўнацэнна выкарысталі свае магчымасці ў барацьбе за якасць літаратуры.

З дакладам аб барацьбе за ідэйна-мастацкую якасць пазіў выступіў А. Куляшоў. Гаворачы аб поспехах пазіў, ён адзначыў іх істотны недахоп — адсутнасць буйных твораў на індустрыяльную тэму.

А. Куляшоў спыніўся далей на ідэйна-мастацкім аналізе паэм А. Зарыцкага — «Світанкі сады», Р. Сабаленкі — «Сельсовет», А. Вялічэ — «Светач», К. Кірэненкі — «Будзёна на радзіме», П. Броўкі — «Добры друг».

— У мінулым годзе ў беларускай пазіў, — сказаў А. Куляшоў, — з'явіўся рад паэм, прысвечаных тэме калгаснага будаўніцтва. Гэтую тэму неабходна распрацоўваць ішчэ па-новаму, паказаць спіранне граняў паміж горадам і вёскай, прыкніненне перадавой тэхнікі ў сельскую гаспадарку. Тама калгаснага будаўніцтва набылае міжнароднае значэнне, і мы павінны падыходзіць да вырашэння яе з усьей адказнасцю.

Паэты не навучыліся яшчэ вырашаць узятых тэм на канкрэтным матэрыяле рэальнага жыцця, — зазначыў дакладчык. — У сучасным неабходна быць элементам будучага, аб сучасным неабходна гаварыць з вышэйшым камуністычным заўтра. Прыкладам у гэтых адносінах можа служыць пазіў В. Майкоўскага, Я. Кушалы і М. Ісакоўскага.

Аднак беспасрачна і тое, што паэты нямаюць працоўны над уаскасленнем пазіўнага майстэрства, і ў гэтым напрамку беларуская пазіў мае значныя поспехі.

Апаніўшы зборнік К. Кірэненкі «Мая рэспубліка», яе становішчу з'яўляўся беларускай пазіў, А. Куляшоў спыніўся на асобных недахопах яго вершаў і вершаў другіх пазіў.

— А. Вялічэ, — указвае Куляшоў, — паклаўшы ў аснову свайго паэмы «Негарольская арка» значную ідэю, вырашае яе на малазначным жыццёвым матэрыяле. У паэме «Нашчадак зямлі» А. Вялічэ прышоў да супярэчлівай думкі, няўдала абатуліўшы ў вобразе нашчадка ўвёс беларускі народ. Гэта прывяло аўтара да няправільнага сфэрджэння — быццам князь перадае зямлю народу дэбрахвотна.

Значнае месца ў беларускай пазіў ў мінулым годзе займала тэма барацьбы за мір, якой аддадзена шмат увагі і старэйшымі і маладымі паэтамі. Творам Вялікай

паэтычнай сілы з'яўляецца паэма М. Танка «Дзённік міру», вершы Мілена Панчанкі «Абарончы міру» і «Ураджай». Звяртаючы на сябе ўвагу новыя вершы П. Прыходзькі «Ліст з Германіі», «У горадзе Пятэдаме», «Дзе прайшлі салдаты», а таксама верш М. Гамолькі «Агітатар».

Неабходна адзначыць, што А. Куляшоў у сваім дакладзе абмінуў вершы М. Калачынскага і яго паэму «Сонца ў блакіце», зборнік М. Аўрамчыка «Парэлі краі», а таксама многія вершы другіх пазіў, надрукаваных у перыядычным друку. Гэта ў некаторай меры зніжае каштоўнасць даклада.

Даклад М. Лынькова аб барацьбе за ідэйна-мастацкую якасць у галіне прозы быў абмежаваным і павярхоўным. Апрача пасобных заўваг па пытанню ідэйна-мастацкай якасці некаторых твораў, дакладчык, грунтоўна не падрыхтаваўшыся, не здолеў сказаць што-небудзь прышчыпова новае, важнае.

Дакладчык па пытанню становішчу літаратурнай крытыкі Я. Шароўскага імаў увагі аднаў агульным разважаным. Праўда, дадён ён пераходзіў да канкрэтнага аналізу асобных крытычных работ і рэцэнзій, якія з'явіліся ў друку ў мінулым годзе. Звяртае на сябе ўвагу тое, што дакладчык, крытыкуючы асобныя артыкулы і рэцэнзіі на той ці іншы твор, неахвотна выказваў сваю думку аб гэтых творах.

Пасля дакладу разгартуліся ажуўленныя спрэчкі.

Многа слухнага выказаў М. Клімовіч пра раманы М. Паслядовіча «Святы над Ліпскам» і М. Лынькова «Векіпомныя дні». На яго думку, М. Паслядовіч павінен быў больш увагі звярнуць на пазас саборніцтва старэйшых двух калгасцаў — Залёнікі і Сяча — за ўмацаванне калектывнага гаспадаркі. У пасобных выпадках аўтар абмежаваны да вобразнасці мовы, да партрэтнай характарыстыкі герояў. М. Клімовіч звярнуў таксама ўвагу на многааслоўнасць у раманы М. Лынькова, на парушэнне аўтарам магчымай інверсіі сувязя, а таксама на няўдалы выбар імён герояў, што зачасную надае ім адмоўную характарыстыку.

П. Пестрак выказаў слушныя думкі аб «Векіпомных днях» М. Лынькова. Дыялаг у раманы іншы раз мае беспасрэтны характар, найбольш каларытны з'яўляюцца адмоўныя персанажы. Не аддадзена належна ўвага чысціні мовы, некаторыя эпизоды глыбляць сваё значэнне ў вышкі непрадуманых іх паказу. Такім з'яўляецца паказ смерці дзіцяці, якое нарадзілася ва ўмовах вайны. Неабходна таксама аўтару спрасціць кампазіцыю рамана.

А. Вялічэ крытыкаваў некаторыя вершы і артыкулы П. Габэкі аб беларускай савецкай пазіў, які надрукаваны ў газеце «Літаратура і мастацтва». Адсутнасць прышчыповасці ў выступленнях некаторых старэйшых пісьменнікаў зачасную выклікае падобную непрышчыповасць і ў выказваннях пісьменнікаў маладзейшага пакалення.

А. Вялічэ крытыкаваў даклад Ул. Карпава аб сучаснай прозе на паседжанні праўлення ССНБ за непрышчыповасць і сямейны характар.

ВУЧОБА РАБОТНИКА КУЛЬТАСВЕТУСТАНОЎ

Камітэт па справах культасветустаноў пры Совеце Міністраў БССР наменіў план пераадрыхтоўкі культасветработнікаў на 1950 год.

Ва ўсіх абласцях арганізоўваюцца месячныя курсы заагдчыкаў хат-чытальні і сельскіх клубоў. Пры Магілёўскім і Гродзенскім культасветучылішчах будуць праведзены курсы інспектараў раённых аддзелаў культасветработы, дырэктараў і мастацкіх кіраўнікоў раённых дамоў культуры.

Значна пашыраецца заочнае навучэнне.

Іван Грамовіч адзначыў, што «Аповесць пра добрае сэрца» П. Кавалёва — слабы твор, і ён не павінен быць трапіць у друк. Аповесць на секцыі прозы не абмяркоўвалася, членамі рэдакцыі чабылі «Полымя» не разглядалася, а работнікі рэдакцыі не казалі проста і адкрыта аўтару, што яго рэч да друку не падыходзіць.

— Крытыкі, — гаворыць ён далей, — мала спрыялі росту маладых пісьменнікаў, адначасна супраціўляючы іх творчасці. Асабліва гэта стасуецца да Ул. Карпава і Ул. Агіевіча, якія бываюць неспадзявана ў сваіх выказваннях. Вельмі туманна і неакрэслена гавораць аб сучаснай літаратуры і такіх крытыкі, як В. Барысенка і М. Клімовіч. Не прыносіць карысці паспелых павярхоўных рэцэнзій на творы маладых.

Ул. Агіевіч зазначыў, што некаторыя крытыкі абходзяць маўчаннем многія становішчы творы літаратуры, беручы пад абарону дрэнныя. Такія тэндэнцыі заўважваюцца ў Ул. Карпава, які спрабаваў узаць пад абарону нізкакачэсную аповесць П. Кавалёва.

Камісія па крытыцы ССНБ, якую ўзначальвае В. Барысенка, не занялася распрацоўкай пільнай важнай праблемы сучаснай літаратуры. В. Барысенка ў сваіх работах пераказвае агульнавядомыя ўсталяваныя іспыты. Заняўшы позу крытыка крытыкаў, ён мала справы выхавань маладых крытычных кадраў, распрацоўка сучасных праблем літаратуры не займаецца.

Р. Няхай крытыкаваў новую аповесць П. Кавалёва за адсутнасць у ёй жыццёвай праўды. У аповесці не раскрытае ўнутры свет герояў, пісьменнік ставіць іх у неверагодныя абставіны, якія супрацьпачаюць логіку пазіў. Мова твора — штучная, характарыстыка персанажаў павярхоўная. Пісьменнік не здолеў па-сапраўднаму адлюстравць гераізм савецкіх людзей у Айчыннай вайне. Надрукаванне яе з'явілася выпісам адсутнасці калегіяльнага абмеркавання твора і непатрабаваннасцю рэдакцыі часопіса «Полымя».

П. Броўна ў сваім выступленні адзначыў, што спрэчкі, разгортнутыя на сходзе, сведчаць аб сталасці нашай літаратуры. Спыніўшыся на разглядзе асобных паэтычных твораў, ён паказаў, каб творчыя секцыі ССР, рэдакцыі газет і часопісаў прадоўжылі работу схода па барацьбе за павышэнне ідэйна-мастацкай якасці літаратуры.

— Час пачаць з такой крытыкай, — гаворыць ён, — калі спачатку даецца ўсталяванне, а потым знішчэнне твора ў адным і тым жа артыкуле. Крытыкі, як і ўсе пісьменнікі, разгартушы барацьбу за ідэйную якасць літаратуры і дасканалую мастацкую форму, павінны кіравацца ў сваёй рабоце ўказанымі большавіцкай партыі, прышчыпамі справядлівай крытыкі. Неабходна ўзмацніць таксама работу рэдакцыі, нададзена абмеркаванне твораў раней, чым яны трапіць у друк.

Трэба адзначыць, што партыйная арганізацыя ССНБ узяла правільны кірунак, ставячы на шырокае абмеркаванне творчыя пытанні, разгортваючы прышчыповую барацьбу за павышэнне ідэйна-мастацкай якасці літаратуры.

Вялікая і ўдзячная тэма

Наша грамадскасць ужо не аднойчы звяртала ўвагу пісьменнікаў на недаравальнае недастатковае адлюстраванне важнай тэмы — сацыялістычнага станавлення, сённяшняга дня працоўных заходніх абласцей. Ныма безважлівасць да гэтай тэмы тым больш недаравальна, што мы, пісьменнікі, па сутнасці ігнаруем надзвычайныя інтарэсы насельніцтва, якое складае палавіну рэспублікі, інтарэсы вялікай арміі чытачоў. Мы жывем усё яшчэ як-бы ў межах рэспублікі да верасня 1939 года, аддаючы сваю ўвагу паказу жыцця, гадоўным чынам, усходняй частцы рэспублікі.

Праўда, тут нарадзілася, узрасла і выхавалася большая колькасць літаратараў, але-ж было-б намалык тлумачыць выбар тэматыкі выключна геаграфічнымі або мясцовымі — правінцыяльнымі меркаваннямі: «Я свой раён лепш ведаю, таму пра яго і пішу». Хоць сярэд нас, можа, і няма такіх літаратараў — аднаасобнікаў раёйнага маштаба, але трэба сказаць, што ў нашым асяроддзі ўсё яшчэ жыве і бытуе думка аб тым, што аб жыцці заходніх абласцей пісьменнікі павінны пісаць «заходнікі», пісьменнікі, якія вышлі з гэтых абласцей. Вядома, і М. Танк, і П. Пестрак, і Я. Брыль, і М. Манара, і П. Тарас, і М. Засім лепш за многіх з нас ведаюць жыццё і абставіны барацьбы працоўных заходніх абласцей, асабліва ў перыяд безапольскай акупацыі, і, у першую чаргу, мы чакаем іх слова, але-ж ці правільна будзе, калі адказнасць за паказ жыцця ў заходняй палавіне нашай рэспублікі ў выкладзе выключна на гэтых гаварышляў? Безумоўна, напярэва. Ужо нават той факт, што з эта членаў Саюза пісьменнікаў выходзіць з заходніх абласцей налічваецца не больш дзесятка, абмяшчэа

вельмі сур'ёзна пачуць аб некаторых пытаннях. Чаму наша пісьменніцкая арганізацыя не звярнула свае ўвагі на тую акалічнасць, што воль ужо на працягу доўгага часу мы не маем пільнага літаратурнага па лік моладзі заходніх абласцей? Праўда, мы можам назваць імя Янік Брыля, якое дарэчыне яго вывільася пасля Айчыннай вайны, але гэта толькі адзін прыклад. Кіба няма ў заходніх абласцях сярэд населенства, што складае палавіну беларускага народа, талентаў? Безумоўна, ёсць. Многія з пачынаючых прыслаюць свае творы ў нашы рэдакцыі, на кансультацыю ў Саюз пісьменнікаў, аднак, толькі надзвычай слабай работай можна вытлумачыць той відавочны факт, што на старонках нашых выданняў не з'явілася ні аднаго новага імя з заходніх раёнаў.

Гэты прыклад яшчэ раз вельмі выразна паказвае, што, нягледзячы на патрабаванні аб умцаванні выхавальнай ідэалагічнай работы ў заходніх абласцях, мы, пісьменнікі, даўна не ўсё зробілі, даўна не ўсё выкарысталі магчымасці, каб і словам і справай дапамагчы нашай партыі.

Воль чаму з крытыкі, якая робіцца нашай грамадскасцю і ў адрас пісьменнікаў, і ў адрас нашых выданняў аб тым, што мы ўсё яшчэ стамі ў баку ад жыцця заходніх абласцей, нам неабходна, нарэшце, зрабіць вельмі сур'ёзны вывады і ўжыць такія дзейсныя захады, каб рашуча выправіць існуючае становішчы.

Ніхто не будзе адмаўляць, што беларуская савецкая літаратура дапамагла выдатных твораў аб жыцці і барацьбе народа за сваё ўз'яднанне. Ва ўсіх у памяці вядомыя творы Янік Кушалы, Яківа Коласа, К. Крапіва, К. Чорнага, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Габэкі, З. Вядул, М. Клі-

мовіча, М. Танка, П. Пестрака, В. Таўлая і іншых нашых пісьменнікаў, але, гаворачы пра сённяшні дзень беларускай літаратуры, пра паказ сучаснага жыцця заходніх абласцей, мы не можам сказаць ні аб адным буйным мастацкім дасягненні ні ў пазіў, ні ў прозе, ні ў драматыі.

Ёсць асобныя творчыя ўдачы, ёсць добрыя апаваданні і нарысы аб сучасным жыцці ў заходніх раёнах. Нельга не назваць надзвычай удалага апавадання І. Грамовіча «Вяселле ў Загор'і», цыкла паэтычных навіл Я. Брыля «Дзеля сапраўднай радзіцы», некалькі апаваданняў І. Гурскага, П. Пестрака, А. Булакоўскага, але гэта, бадай, і ўсе нашы здобыткі ў прозе, якая малое сённяшні дзень заходніх абласцей. Пазіў-ж яшчэ больш бедны. Вершаў, якіх, так сказаць, «тэрытарыяльна» закрываюць гэтую тэму, колькасца можа быць і многа, але прышчыпова новага яны амаль нічога не ўносяць у актыўнасць літаратуры, таму што паэты ўключваюцца ад сур'ёзнай размовы, ад дэталёвага выучэння жыцця, ад глыбокага мастацкага абатулінення і паказу той новай сацыялістычнай явы, якая прыйшла ў жыццё нашых заходніх абласцей. Паэты ў большасці вырашаюць гэтую тэму ўмоўна-дэкларацыйна. Надыходзіць дата ўз'яднання — тады мы і пішам вершы, прычым, калі іх сабраць разам і разгледзець, дык яны мала чым адрозніваюцца адзін ад другога, хоць і пісалі іх розныя паэты. Мала чым адрозніваюцца таму, што паэты ўжо прапавалі прыблізна ўзор такога «святочнага» верша. У ім гаворыцца пра ўсё агульнае, прыблізна, без адчування жыццёвай глыбы, якая з'яўляецца крыніцай сапраўднай пазіў. Скажу шчыра, мне было прыкра чытаць у 11-м нумары часопіса «Беларусь» за мінулы год паэму Анатоля Вялічэна «Нашчадак зямлі», прычым таму, што адзін з нашых таленавітых пазіўцаў, наперакор свайму добруму густу, рашыўся надрукаваць надуманую рэч.

Змест паэмы такі. Князь — уладальнік нараванскіх земляў пасля палывання, вяртаючыся дадому, сустракае смерць, якая гаворыць, што прыйшла па яго. Князь просіць пачакаць, пакуль ён узгадуе нашчадка. Смерць згаджаецца пачакаць, але ў князя няма дзіцяці. Бываючы смерці, ён крадзе ў нараванскіх рыбакоў хлапчука, каб зрабіць яго сваім сынам, «гэтых абшараў нашчадак адзіны». Бо, гаворыць князь:

Зведаў ты ў матчынай
Хале пакуты, —
На табе ў спадчыну
Змак славу ты.

Але як толькі ўнеслі хлапчука ў замак, ён «заснуў там пад скурай мядзвэжай» і слаў непрабула 20 год, пакуль князь, пераконаўшыся ў марнасці свайго зацеі, не загадаў выкінуць яго на расправу сабакам. Не паспелі слугі кінуць дзіця ў яму, як заблішчала «смалянца, крышчачы спыты замка лага замка». Гэта, аказваецца, прышоў на вяртванне хлапца савецкім воінам. Хлапчук напісвае нараванскай вяды і хоць быў ён такі слабы, што вясла не мог падняць, тут-жа на вачух у малі перавярнуўся ў елата.

Хоць у гэтай легендзе і алегарычныя вобразы, аднак, кожнаму зразумела, што аўтар хоча ўключыць у іх гістарычныя энсы, сапраўдныя пазіў — паднявольнае жыццё працоўных Заходняй Беларусі і іх вызваленне Савецкай Арміяй. І воль тут мы ў аўтнам зампаанні — што хоча сказаць аўтар, якое палітычнае, філасофскае і паэтычнае значэнне маюць яго сімвалы? Тав. Вялічэні ідзе наперакор звычайнаму энсы, калі хоча дасягнуць нам, нібыта асуджэння на паліголь род магнатаў і імкнучы ўспывіць, зрабіць нашчадкамі сваіх багачоў сьмяю тав-ж народа, які яны, гэтыя магнаты, абрабавалі да нігі, вымасталі з яго кроў і пот. Груба памалювавай з'яўляецца і ўсё тав частка паэмы, дзе паэт паказвае, як, апынуўшыся ў нявольі, хлапчук — сын народа — заснуў на

20 год. Кожны паэтычны сімвал павінен мець у аснове праўдзівасць, у гэтым жа сімвале «зачараванага сну» паэт, хацеў ён гэтага ці не хацеў, дагаварыўся да яўнага абсурда. Што-ж выходзіць, што народ над акупацыйнай паноў не веў змагання, а спаў?

Чаму сёння наша грамадскасць так востра і патрабавальна ставіць перад намі задачу актыўнага ўтаржэння ў жыццё заходніх абласцей? Таму, што партыйна імядзіца яе найхутчэй падняць іх матэрыялы і культурны ўзровень, які мага хутчай ліквідаваць тую цяжкую спадчыну, якую пакінулі нам на «крэсах усходніх» пласудні і пастыры Ватыкана, агенты якіх яшчэ і цяпер выдуць сваю дыверсійную

